FiCom ry | Elina Ussa
13.5.2025

FiComin lausunto valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026–2029

Pääviestit

- Tilaa investoinneille: 2G-verkon tulevaa alasajoa on nopeutettava.
- Laajakaistarakentamisen hidasteet on vihdoin poistettava.
- Datakeskusinvestoinnit ovat tulevaisuutta, josta myös Suomen täytyy pystyä kilpailemaan.
- Tekoälyn tuottavuusloikat on uskallettava ottaa.
- Tietoyhteiskuntamaksu on veroluonteinen lisäkulu ja siitä on luovuttava.
- Tietoyhteiskuntamaksun korotukselle Sijaintitietopalvelun ylläpitokulujen kattamiseksi ei ole perusteita.
- Luovat alat saadaan kasvuun selkeämmällä tekijänoikeussääntelyllä.
- Viranomaisten määräämistä tehtävistä ei ole kenelläkään kokonaiskuvaa; myös henkilötyö pitää korvata.
- Digitaalisen henkilöllisyyden kehitystyö ei saa aiheuttaa markkinahäiriötä markkinaehtoisille toimijoille.

Julkisen talouden suunnitelma 2026–2029 tarjoaa kattavan analyysin talouden haasteista ja esittää monia tarpeellisia toimenpiteitä julkisen talouden kestävyyden turvaamiseksi. FiCom korostaa, että digitaalinen infrastruktuuri ja tietoliikenneverkot ovat keskeisiä tekijöitä talouskasvun, kilpailukyvyn ja yhteiskunnan resilienssin kannalta. Siksi on tärkeää, että julkisen talouden suunnitelmassa huomioidaan riittävästi digitaalisen infrastruktuurin mahdollistama tuottavuuden kasvu.

Suunnitelmassa todetaan, että julkisen talouden kestävyys edellyttää tuottavuuden kasvua ja investointeja. Investoinnit digitaaliseen infrastruktuuriin, kuten laajakaistaverkkoihin, datakeskuksiin ja digitaalisin palveluihin ovat merkittäviä tuottavuuden parantamisessa.

FiComin jäsenyritysten kannalta kaikkein keskeisintä on toimintaympäristön johdonmukainen kehittäminen investointeja tukevaksi. Kyse ei ole radikaaleista muutoksista, vaan määrätietoisista investointeihin kannustavista parannuksista. Tulevaisuuden visiot toteutetaan tämän päivän pieniltä tuntuvilla päätöksillä ja ratkaisuilla. Siksi lausuntoon on nostettu tällä hetkellä päätöksiä odottavia asioita, joiden hoitaminen on välttämätöntä.

Tilaa investoinneille: 2G-verkon tulevaa alasajoa nopeutettava

Kehittäminen edellyttää paitsi panostuksia uuden teknologian käyttöönottoon, myös rohkeutta luopua liian yksityiskohtaisesta tai jäykästä sääntelystä. Samalla tavalla myös vanhasta teknologiasta on uskallettava luopua ja tehdä tilaa investoinneille uuteen, entistä energiatehokkaampaan ja kyberturvallisempaan verkkoteknologiaan. Sen vuoksi 2G-verkosta luopumista tulisi harkita jo vuonna 2027 nykyisen vuoteen 2029 asti ulottuaan velvoitteen sijaan.

Laajakaistarakentamisen hidasteet vihdoin poistettava

Ajankohtainen käytännön esimerkki toimintaympäristön kehittämisestä oikeaan suuntaan on valmistelussa oleva EU:n gigabitti-infrastruktuuriasetus. GIA:n tarkoituksena on edistää erittäin suuren kapasiteetin verkkojen rakentamista ja vähentää niiden käyttöönotosta aiheutuvia kustannuksia.

Kansallisen implementoinnin tulee aidosti tukea ja vahvistaa asetuksen tavoitetta sekä hallitusohjelman kirjauksia verkkoyhteyksien rakentamisen lupakäytäntöjen keventämiseksi, lupaprosessin digitalisoimiseksi ja yhden luukun periaatteeksi sekä lupahakemusten käsittelyajoille sitovan määräajan asettamiseksi. Tärkeimmät kohdat ovat lupien ja asennusoikeuksien yhdenmukaistaminen, keventäminen ja sujuvoittaminen sekä kohtuulliset ehdot. Hiljainen hyväksyntä tulee säilyttää jatkovalmistelussa, eikä siitä ole syytä poiketa kansallisesti.

Suomi pidettävä mukana kilpailussa datakeskusinvestoinneista

Datakeskukset ovat tietoliikenneverkkojen ohella keskeinen osa tulevaisuuden teollista ja yhteiskunnallista infrastruktuuria. Ne mahdollistavat datatalouden kasvun, toimivat kaapeliyhteyksineen kriittisenä osana huoltovarmuutta ja rakentavat pohjan mm. tekoäly- ja kvanttiteknologioiden soveltamiselle. Vuoden 2022 päätös alentaa datakeskusten sähköveroa oli strateginen ja perusteltu askel – ei vain energiakustannusten takia, vaan siksi, että se lähetti selkeän viestin: Suomi haluaa olla digitaalisen teollisuuden eturintamassa.

Useat Suomessa vireillä olevat datakeskushankkeet ovat vielä esisopimusvaiheessa. Poliittinen signaali verotuen poistamisesta ja veron 45-kertaistamisesta on omiaan heikentämään investointien toteutumista ja ohjaamaan ne muihin maihin, joissa investointiympäristö koetaan vakaammaksi ja strategisesti johdonmukaisemmaksi. Veropolitiikan epäjohdonmukaisuus herättää epävarmuutta erityisesti kansainvälisissä sijoittajissa, joille toimintaympäristön luotettavuus ja ennakoitavuus ovat ratkaisevia.

On myös syytä huomioida, että monet EU-maat – kuten Saksa – panostavat nyt aktiivisesti datakeskusten houkuttelemiseen. Saksan hallitusohjelmassa datakeskukset on nostettu keskeiseksi osaksi energiajärjestelmän digitalisaatiota, ja niille suunnitellaan erityisiä tukimekanismeja sähkön hinnan kompensoinnin ja sääntelyn keventämisen muodossa. Suomessa tällaiset kannusteet ollaan nyt päinvastoin purkamassa.

FiCom korostaa, että sähkö ja tietoliikenne ovat yhä vahvemmin toisistaan riippuvaisia. Ilman sähköä ei ole tietoliikennettä, ilman tietoliikennettä ei ole sähköverkon älykästä ohjausta. Tämä kytkös tekee digitaalisesta infrastruktuurista keskeisen paitsi teollisen Suomen myös Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta. Vahva kantaverkko ja puhdas energia yhdistettynä osaamiseen ja luotettaviin verkkoihin ovat Suomen kilpailuetuja eikä niitä kannata murentaa lyhytnäköisillä veropoliittisilla päätöksillä.

Sen sijaan, että datakeskusten verotusta korotetaan, pitäisi tarkastella koko teollisuussähköveroluokan tarkoitusta ja tarvetta. Suomeen suunnitellaan datakeskusten lisäksi merkittäviä energiaintensiivisiä teollisuuslaitoksia, kuten akkutehtaita tai vedyntuotantolaitoksia.

Noin 40 miljoonan euron verotulo saataisiin nostamalla teollisuussähköveroa 0,1 snt/kWh, jolloin vero nousisi nykyisestä 0,05 snt/kWh → 0,15 snt/kWh.

Tekoälyn tuottavuusloikat uskallettava ottaa

Elokuun alussa voimaan astuvan tekoälyasetuksen valvonta on jaettu eri viranomaisille. FiCom pitää valtionhallinnon tuottavuusohjelmia tärkeänä osana julkisen talouden suunnitelmaa. FiCom kantaa kuitenkin erityistä huolta tietosuojavaltuutetun toimiston riittävistä resursseista hoitaa nykyisiä tietosuojaan liittyvää ja tulevaa AI-valvontaa ajantasaisesti. On elinkeinoelämän etu, että tulkinnat tehdään nopeasti, läpinäkyvästi ja siten, että ne myös yrityksissä ymmärretään.

Generatiivisen tekoälyn käyttöönotto Suomen julkishallinnossa voisi selvityksen mukaan parantaa tuottavuutta 1,4 miljardilla eurolla vuodessa. Nämä säästöt voisivat merkittävästi parantaa hyvinvointipalveluja, alentaa veroja tai tukea Suomen kunnianhimoisia ilmastotavoitteita. Monella hallinnonalalla tekoälyn hyödyntäminen on vielä varsin heikkoa, eikä ratkaisuista sen hyödyntämiseksi käydä riittävästi.

Tietoyhteiskuntamaksu on veroluonteinen lisäkulu ja siitä on luovuttava

Traficomin telealaa koskeva toiminta rahoitetaan tietoyhteiskuntamaksulla, jota kerätään vuonna 2025 yhteensä 4,4 miljoonaa euroa. On hyvä muistaa, että rahoitukseen osallistuu vain muutama teleyritys, vaikka teletoimintailmoituksen tehneitä yrityksiä on yhteensä yli 300.

Teleyrityksiltä kerätään veroluonteisen tietoyhteiskuntamaksun lisäksi lakiin perustuvia toimilupamaksuja radiotaajuuksista, joihin yritykset ovat huutokaupalla lunastaneet toimiluvan. Valtakunnalliset teleyritykset maksavat vuosittain taajuuksiin perustuvia markkinaehtoisia taajuusmaksuja 3,4 miljoonaa euroa. Kolmesta viimeisimmästä taajuushuutokaupasta valtio tuloutti itselleen noin 165 miljoonaa euroa. Lisäksi teleyritykset maksavat tuloveroja reilut 350 miljoonaa euroa, ympäristöveroja yli 30 miljoonaa euroa, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua lähes 900 000 euroa sekä lisäksi sähköisen tunnistamisen varmennemaksua. Yhteensä ICT-alan yritykset maksavat veroja ja veroluonteisia maksuja vuosittain yli 400 miljoonaa euroa.

Menestys digitaalisessa kehityksessä on Suomen keskeinen kilpailutekijä. Puhtaan siirtymän toteuttaminen, kiertotalous ja alueellinen elinvoimaisuus tarvitsevat vahvan tietoliikenneinfran, jolle digitalisoituva yhteiskunta rakentuu. Kehitys vaatii jatkuvasti merkittäviä investointeja: teleyritykset rakentavat sekä kiinteää että mobiilia laajakaistaa maahamme vuosittain noin puolella miljardilla eurolla. Suomi onkin tällä hetkellä yksi 5G-verkon edelläkävijöistä. Suomessa viestintäverkot ovat rakentuneet pääasiassa markkinaehtoisesti erittäin kilpaillulla markkinalla.

Investointeja, joita moderni yhteiskunta menestyäkseen tarvitsee, ei pidä hidastaa verottamalla. FiComin näkemyksen mukaan tietoyhteiskuntamaksusta on luovuttava ja Traficomin viestintäsektoria koskevan organisaation rahoitusmalli on uudistettava siten, että rahoitus tulee kokonaan valtion budjetista.

Sijaintitietopalvelu ei ollut peruste tietoyhteiskuntamaksun korotukselle vuonna 2023, ei vuonna 2024 – eikä se ole sitä vuonna 2025

Veroluonteista tietoyhteiskuntamaksua korotettiin vuonna 2023 perusteena Traficomille Sijaintitietopalvelusta aiheutuvat vuosittaiset toiminta- ja ylläpitokustannukset. Sijaintitietopalvelun kehittämiskustannukset oli määrä rahoittaa Traficomin rahoituksella. Sijaintitietopalvelun kehittäminen keskeytettiin lokakuussa 2024. Korotettua tietoyhteiskuntamaksua on siis kerätty täysimääräisenä kolme vuotta peräkkäin

ilman lainmukaista perustetta. Lisäksi kerättyä korotettua tietoyhteiskuntamaksua on käytetty Traficomissa laaja-alaisesti viraston tietojärjestelmien kehittämiseen, vastoin korotuksen tarkoitusta.

Traficomista saadun tiedon mukaan ”Sijaintitietopalvelun kehitystyötä koskevat kokonaiskustannukset 31.10.2024 mennessä olivat 7 157 766,36 euroa. Kokonaiskustannukset sisältävät myös merkittävältä osin kustannuksia sellaisista töistä, jotka ovat kohdistuneet laaja-alaisemmin viraston tietojärjestelmäympäristön ja viraston ICT-osaamisen kehittämiseen. Töiden seurauksena syntyvät tuotokset hyödyttävät Sijaintitietopalvelun lisäksi laaja-alaisesti virastoa ja viraston muiden tietojärjestelmien kehittämistä.”

Tietopalveluiden kustannukset on jaettu tasaosuuksin Liikenne- ja viestintäviraston, Energiaviraston ja Väyläviraston kesken. Kolme suurinta teleyritystä maksaa kuitenkin lähes kokonaan Liikenne- ja viestintävirastolle jyvitetyn osuuden tietoyhteiskuntamaksun kautta. Maksujen kohdentuminen ei ole tasapuolista siitäkään syystä, että kustannuksiin eivät osallistu kaikki infranomistajat, kuten kunnat ja kaupungit, eivätkä vesilaitokset.

Luovat alat kasvuun selkeämmällä tekijänoikeussääntelyllä

Nykyinen tekijänoikeuslain kaapelitelevision edelleenlähettämistä koskeva lainsäädäntö ei ole selkeä eikä yksiselitteinen.

Epäselvä lainsäädäntö luo epävarman liiketoimintaympäristön, mikä hidastaa kotimaisen AV-alan kehitystä. Monitulkintainen sääntely on suorastaan este sisältöinvestoinneille, ja se heikentää kotimaisen kulttuurin mahdollisuuksia selviytyä ylikansallisen viihdetarjonnan kilpailussa. Hallitusohjelmassa on kaapelitelevision edelleenlähettämisen osalta tärkeä kirjaus: *”Arvioidaan tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarve tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen.”*

Edelleenlähettämisen selkiyttämisellä on kauaskantoisia vaikutuksia. Myös tekijänoikeuspuoli hyötyy asian ratkaisemisesta ja liiketoiminnan edistämisestä epäselvän tilanteen sijaan. Selkeästä lainsäädännöstä hyötyy siis koko arvoverkko tekijöistä tuotantoyhtiöihin, lähettäjäyhtiöihin ja teknisen jakelun suorittaviin yrityksiin saakka.

Viranomaisten määräämistä tehtävistä ei ole kenelläkään kokonaiskuvaa; myös henkilötyö korvattava

Viime vuosina teleyritysten viranomaisten avustamista koskevat velvoitteet ovat lisääntyneet huomattavasti, mutta lainvalmistelijat ja lainsäätäjä eivät ole huomioineet lisääntyneiden velvoitteiden taloudellisia kokonaisvaikutuksia.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 299 §:n mukaan teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus yksinomaan viranomaisen avustamiseksi hankittujen järjestelmien, laitteistojen ja ohjelmistojen investoinneista ja ylläpidosta aiheutuneista välittömistä kustannuksista. FiComin mielestä kustannusten korvauksen sääntelyä tulee muuttaa siten, että teleyrityksillä on aina oikeus täysimääräiseen korvaukseen kaikista viranomaisten avustamisesta aiheutuneista kustannuksista, myös henkilötyön osalta. Esimerkiksi Itävallassa, Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Alankomaissa, Tšekeissä, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa operaattorit saavat korvauksen myös henkilöstökustannuksista.

Myös eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kansallinen kustannusten korvaamista koskeva lainsäädäntö vaatii päivittämistä. Valiokunnan mukaan kaikki viranomaistyöstä aiheutuvat kustannukset tulee korvata täysimääräisesti, myös henkilötyön osalta. Tämä käy ilmi liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnosta LiVL 1/2022 vp, jonka se antoi komission ehdotuksista tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan allekirjoittamista ja ratifioimista koskeviksi neuvoston päätöksiksi eduskunnalle annetusta valtioneuvoston kirjelmästä U 77/2021 vp.

Sähköisen viestinnän palvelulaissa on säädetty useita velvollisuuksia, jotka koskevat tietojen luovutusta eri viranomaisille. Lisäksi laissa on runsaasti tietojen käsittelyä eri viranomaisissa koskevia säännöksiä. Luovutus- ja käsittelysäännösten edellytykset poikkeavat toisistaan useissa kohdin, sillä säännöksiä on lisätty ja muutettu vuosien saatossa, eikä kokonaisuus ole enää selkeä.

FiCom esittää, että käsittely- ja luovutusedellytyksistä tehdään lähiaikoina kokonaisarviointi.

Digitaalisen henkilöllisyyden kehitystyö ei saa aiheuttaa markkinähäiriötä markkinaehtoisille toimijoille

Suomessa on yksi EU-alueen parhaista vahvan tunnistamisen järjestelmistä. Se on hajautettu, kustannustehokas ja moderni. Toimintaympäristön muutokset eivät saa johtaa siihen, että julkisen sektorin kilpaileva palvelu synnyttää markkinahäiriön.

Arviomme mukaan uudistettu eIDAS sisältää liiketoiminnan kannalta mahdollisesti ylitsepääsemättömiä ongelmia. Vaatimus maksuttomuudesta ja lompakon toteuttamisesta ilman mahdollisuutta yhdistää sitä johonkin olemassa olevaan palveluun tai sovellukseen ovat keskiössä.

Elina Ussa
toimitusjohtaja